

Særnummer 7

Stiftet onsdag den 12. juni 2008

Foreningen Svend Gønge

November 2010

Pro honore patriae

Foreningen Svend Gønge

Møllergaarden 3,
4750 Lundby
Tlf.: 6130 1004

goenge@lundbyweb.dk
www.lundbyweb.dk

Bestyrelse:

Formand:
Peter Sten Hansen

Næstformand:
Villy Lorich

Kasser:
Jens Hallqvist

Sekretær:
Jens Beck

Bestyrelsesmedlem:
Gunnar Stobbe

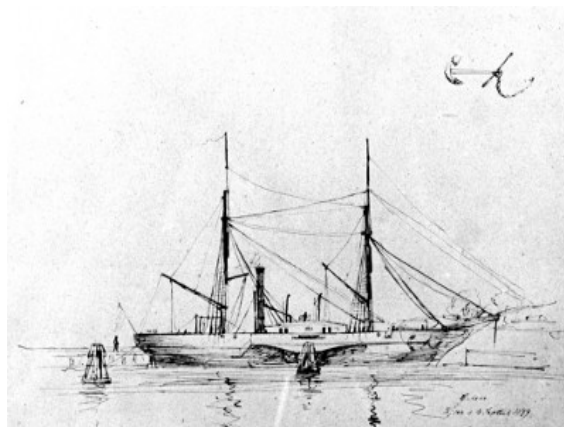
Redaktion på SN:
Jens Beck,
svendgoengepoulsen@gmail.com

GØNGERNE OG LIVGARDEN

Af Jesper Gram-Andersen, Livgardens Historiske Samling

Indledning

Der er i årenes løb fremkommet en hel del litteratur om officeren, snaphanelederen Svend Poulsen, populært kendt som "Gøngehøvdingen".¹ I det følgende omtales relationerne mellem Den Kongelige Livgarde og henholdsvis forfatteren Carit Etlar (Carl Brosbøll), Svend Poulsen samt gøngerne.

Hjuldampere "Gejser", der sejlede Carl Brosbøll og Livgarden til Slesvig i 1848 (Marinens Bibliotek)

Den gang Livgarden drog af sted

Onsdag den 5. april 1848 stod to skibe ud af Københavns havn. Det første var kongeskibet "Ægir" med Kong Frederik 7. (1848-1863) og hans følge ombord. Det andet var et af flådens nyeste skibe, hjuldampere "Gejser" med en bataljon af Den Kongelige Livgarde til Fods ombord. Garderne var netop blevet munderet med den nye feltuniform: mørkeblå, dobbeltradede våbenfrakke model 1848, som i modificeret form stadig anvendes i forbindelse med Livgardens vagt ved de kongelige slotte og palæer. Et øjenvidne fortæller: *da lød for første gang fra gardens orkester ud over mængden "Den gang jeg drog af sted". Da melodien blev spillet igennem, sprang en ung student, Carl Brosbøll, der gik i krigen som frivillig, op på rælingen og sang med sin smukke friske stemme "Den gang jeg drog af sted", og efterhånden som sangen skred frem, sang flere og flere med, til sidst enhver, der*

Ambassadører:

Godsejer,
Kammerherre og
Hofjægermester,
Bernt Johan Collet,
Lundbygård.

Hofjægermester og
godsejer,
Peter Zobel,
Bækkeskov.

Godsejer,
**Peter Oxholm
Tillisch**,
Rosenfeldt.

Godsejer,
**Gerner Wolff-
Sneedorff**,
Engelholm.

Godsejer,
**Peter Henrik
Tesdaorf**
Gjorslev Gods.

Regionsmedlem,
Peter Madsen,
Rone Klint, Præstø.

Borgmester,
Marie Stærke,
Køge kommune.

Borgmester,
Henrik Holmer,
Vordingborg
Kommune.

Borgmester,
Henning Jensen,
Næstved Kommune.

Borgmester,
Knud Erik Hansen,
Faxe Kommune.

Borgmester,
Poul Arne Nielsen,
Stevns Kommune.

Tidl. Borgmester,
René Tuekær,
Faxe Kommune.

Tidl.
Folketingskandidat,
Gina Øbakke,
Stevns Kommune.

kunne synge. Begejstringen fyldte alle, kongen og hele folket, mens skibene gled ud af havnen.² "Den tapre landsoldat" med Peter Fabers tekst og Emil Hornemanns melodi blev ved denne lejlighed sunget, før den officielt blev udgivet i København et par dage efter. Det var hverken første eller sidste gang, at Livgarden drog i krig.

Livgarden til Fods i de nye mørkeblå feltuniformer angriber ved Dybbøl den 5. juni 1848. Det må antages, at Carl Brosbøll var tilsvarende munderet som frivillig. (Livgardens Historiske Samling).

Forfatteren Carit Etlar

Johan Carl Christian Brosbøll (1816-1900)³, alias forfatteren Carit Etlar, rykkede således ud i Treårskrigen 1848-1850 sammen med Livgarden til Fods, der deltog i kampene i de følgende krigsår og efter sejren ved Isted den 25. juli 1850 sammen med den øvrige hær marcherede i triumftog gennem København ved hjemkomsten i 1851. Carl Brosbølls videre deltagelse i krigen er ikke undersøgt. Eftersom han var 31 år og bl.a. havde fået Universitets Guldmedalje for besvarelsen af en prisopgave i 1846, har man muligvis anvendt ham som stabshjælper, ordonnans eller lignende.⁴ Frederik 7. skal have bedt general F.R.H. Bülow om, at Brosbøll skulle bruge sin pen mere end sin sabel, derved tjente han sagen bedst.⁵ Bülow, der var blevet udnævnt til generalmajor i maj 1848, blev som hærens overgeneral sejrherren ved Fredericia 1849. Brosbøll har næppe kendt til forbindelsen mellem gøngerne og Den Kongelige Livgarde til Fods på Frederik 3.s tid, idet den første bog om Den Kongelige Livgarde til Fods først udkom ved Livgardens 200 års jubilæum i 1858. Som bekendt udgav han nogle år før under pseudonymet Carit Etlar romanerne "Gøngehøvdingen" i 1853 og "Dronningens Vagtmester" i 1855.⁶

Den Kongelige Livgarde til Fods 1658

Den Kongelige Livgarde (til Fods) blev organiseret som et regiment på Frederik 3.s skriftlige befaling af 30. juni 1658 givet på Københavns Slot. Allerede den 7. juni 1658 var Frederik Ahlefeldt (1627-1672) blevet udnævnt til oberst for vores [Kongens] Regiment de Garde til fods. Ordet Garde blev i første omgang til Livregiment for endeligt at blive fastslået ved kongelig bestemmelse i 1684. Frederik 3. samlede

<p>Tidl. folketingsmedlem, socialrådgiver, Hanne Reintoft</p> <p>Borgmester, Anders Pettersson, Osby Kommun.</p> <p>Viceborgmester, Erland Nilsson, Osby Kommun.</p> <p>Kultur- og fritidschef, Tommy Johansson, Osby Kommun.</p>	<p>således et antal kompagnier fra den stående, professionelle hær i en ny regiments organisation. Kongen havde to særdeles gode grunde til denne handling. Danmark-Norge var midt i en eksistenskamp mod den store svenske militære magt under den aggressive Kong Karl 10. Gustaf – så det var den militære årsag til oprettelsen. Den kongelige årsag var ikke mindre dramatisk. Frederik 3. var utvivlsomt inspireret af den skæbne, der blev hans fætter Kong Charles 1. af England til del. Charles blev taget til fange af sine politiske modstandere, sat for en domstol, dømt til døden og halshugget i Whitehall i London. Så det var ikke uden grund, at Frederik 3. oprettede en slagkraftig <i>bodyguard</i> sammensat af udvalgte officerer og pålidelige soldater fra alle Kongens riger og lande.</p>
<p>Kollektive medlemmer:</p> <p>Lundby Menighedsråd</p> <p>Borgerforeningen Lundby</p> <p>Eskildstrup Kulsvierlaug</p>	<p>Niels Pallesen Rosenkrantz</p> <p>En markant officer ved det nyoprettede regiment var Niels Pallesen Rosenkrantz (1627-1676), der blev født på hovedgården Ørup i Skåne. Efter skolegang på Sorø Akademi gik han i udenlands krigstjeneste. Frederik 3. kaldte ham hjem ved svenskekrigens udbrud, og den 6. september 1657 fik han bestalling som major over et kompagni gønger, altså folk fra de to gøngeherreder i Skånes grænseland til Gammel Sverige. Niels Rosenkrantz omtaler i sin dagbog, at <i>Anno 1658 den 8. juni er de norske og mine gønger gjort til Regiment de Garde hos Majestæten under oberst Frederik von Ahlefeldt og er jeg blevet oberstløjtnant</i>. Niels Rosenkrantz blev således Livgardens første næstkommanderende (oberstløjtnant) og anden chef (oberst), i hvilken funktion han faldt under angrebet på Helsingborg i 1676 under Skånske Krig (1675-1679).⁷</p>
	<p><i>Niels Pallesen Rosenkrantz (1627-1676), chef for et gøngekompagni og Den Kongelige Livgardes første næstkommanderende. (Samtidig stik, Livgardens Historiske Samling).</i></p>
	<p>Under Københavns belejring indgik Niels Rosenkrantz' kompagni den 4. september 1658 i et udfald fra Østerport for ved Ny Vartorv at sløjfe nogle diger og rydde den såkaldte Klaumands Have. Heldet fulgte de uforfærdede gønger, og en samtidig, præsten Henrik Vallensbeck, rimede:</p>
	<p style="text-align: center;"><i>Klaumands Urtegaard opbrænder Af den ild i Gyngens Hænder.</i></p>
	<p>På dette tidspunkt mønstrede Rosenkrantz' kompagni 139 underofficerer og menige, medens Livkompagniet under regimentschefen Frederik Ahlefeldt havde en styrke på 143, Major</p>

Lukas Iversens 118, Kaptajn Normands 94, den faldne Kaptajn Fox's 107 og Kaptajn Lehrs 74; da hertil kom regimentsstaben samt tre officerer pr. kompagni, var regimentets i København garnisonerede styrke i begyndelsen af september 21 officer og 677 underofficerer og menige, i alt 698 mand.⁸ Regimentets stabsofficerer var obersten, oberstløjtnanten og majoren bistået af en lille stab med en regimentskvartermester, en regimentssekretær (intendant), en regimentsfeltskær ("overlæge"), en regimentstambour og en regimentsprofos (arrestforvarer og udøver af straffe). De tre stabsofficerer var også kompagnichefer. Ved hvert kompagni var der ud over kompagnichefen en løjtnant, en fenrik, en capitaine d'armes (våbenmester), to eller tre sergenter, en gefreiterkorporal (officersaspirant), en mønsterskriver (delvist svarende til kommandobefalingsmand), fem-seks korporaler, en kompagnifeltskær ("underlæge"), otte gefreietere (underkorporaler) en piber og to tambourer samt et varierende antal menige på op til 80 mand. 2/3 af soldaterne i et kompagni var musketerer (geværskytter) og 1/3 var pikenerer (soldater bevæbnet med fodfolkslanser). Forenklet gik taktikken ud på, at pikenererne nærsikrede musketererne, specielt under genladning.⁹

Musketer (geværskytte) af Den Kongelige Livgarde til Fods (Kongens Livregiment) ca. 1660 i regimentets karakteristiske røde uniform. (J. Vegenfeldt ca. 1950/Livgardens Historiske Samling).

De røde gønger

Kompagnierne i det nyoprettede regiment var munderet forskelligt, men det hele blev omkring 1660 uniformeret med røde frakker – kasakker – hvoraf udtrykket *det røde regiment*. En af tidens lærde, Ole Borch, der var på studietur i England, bemærkede i 1663, at der i *Tower i London ligger 300 mand af Kongens Regiment ("legio Regia"), der er klædt i rødt "ligesom vore Gynger"*, idet der her hentydes til de folk fra Vestre og Østre Gønge Herred i Skåne, som indgik i Livgarden til Fods i København.¹⁰ En opgørelse fra 1660 viser, at ud af 1.223 menige gardere var 607 født i Danmark, en i Island, 254 i Norge, 40 i

Slesvig og Holsten, 205 i Skåne, Halland og Blekinge (deraf 32 gønger), 15 i Sverige, to i Finland, 17 i Holland, 55 i Tyskland, 24 i Polen, en i England og to i Frankrig.¹¹ Så selvom antallet af gønger på det tidspunkt var begrænset, så var betegnelsen for disse soldater vel kendt. Der foreligger også den mulighed, at gønger blev en ikke specificeret fællesbetegnelse for soldater fra den nordlige del af Skåne og Halland.

Frederik 3. med rådgivere. Personen under vinduet er feltherren Hans Schack, der af Frederik 3. fik ordre til at oprette Den Kongelige Livgarde den 30. juni 1658. I baggrunden drabanter med deres karakteristiske stagevåben. (Kobberstik af Albert Helwegh 1667).

Der optræder også en styrke, man kunne betegne Kongens Livdragoner Gønger i tiden omkring Københavns belejring. De blev omtalt i en ordre fra Frederik 3. til *borgmester og råd* på Christianshavn dateret 5. marts 1658. Kongen befaler, at *I handler med borgerskabet i vor købstad Christianshavn, at enhver hver forskaffer sine Gynger af vores livdragoner tre dages proviant med sig til vort slot Frederiksborg.* Denne styrke blev trukket til København ved den anden svenskekrigs begyndelse, idet Kongen den 9. august 1658 gav ordre til generalkrigskommissær Otto Pogwich om, at de gønger, der befandt sig på Frederiksborg Slot skulle forskydes til København.¹² Dragoner var dengang beredent fodfolk, hvilket vil sige, at de bevægede sig til

hest, men normalt kæmpede til fods. Denne styrkes videre placering i organisationen er ikke påvist.

Drabantgarden og Kongens enspændere

Enevældens og arvekongedømmets indførelse fra 1660 medførte en ændring i organisationen af garden. Frem til oprettelsen af Den Kongelige Livgarde (til Fods) i 1658 bestod hoffets militære organisation af Hoffanen, Kongens Enspændere og Drabantgarden. Hoffanen var en gammel, standmæssig organisation, idet den bestod af 20-40 adelige hofjunkere, der gjorde både militær og civil tjeneste ved hoffet; hver hofjunker blev fulgt af tre-fem svende i felten. I krigstid var Hoffanen således nem og hurtig at mobilisere, da styrken var samlet ved hoffet. Udover Hoffanen var der en mindre gruppe hvervede soldater ved hoffet, som havde tjeneste som Kongens enspændere. Styrken var kun af størrelsesordenen en halv snes mand og fungerede som beredne ordonnanser og som sikkerhedsfolk for medlemmer af Kongehuset under rejse.

Drabantgarden blev oprettet af Frederik 2. (1559-1588) den 22. maj 1563 (ikke som tidligere antaget i 1571) og kom til at bestå af 50 mand under en kaptajn (drabanthøvidsmand). Hermed fik den danske konge en professionel, specialiseret vagtstyrke. Drabanterne skulle holde vagt ved Kongens slotte inklusive Kronborg, holde ro og orden ved Højesteret og fra 1658 udgøre Kongens eskorte, når han forlod sin residens.¹³ Under Store Nordiske Krig 1709-1720 indgik Drabantgarden i Livgarden til Fods under Slaget ved Gadebusch i 1712, hvor den blev næsten udslettet.

Ved Drabantgardens nedlæggelse i 1763 overgik vagten ved Højesteret til underofficererne af Livgarden til Fods; den ridende eskorte blev varetaget af Den Kongelige Livgarde til Hest (1661-1866). Udover de nævnte: Drabantgarden, Den Kongelige Livgarde til Fods og Den Kongelige Livgarde til Hest suppleredes den ældre enevældes garde med Grenaderkorpset (1701-1763), der også havde en del til fælles med Livgardens til Fods og blev indlemmet i denne ved nedlæggelsen; af den overkomplette styrke oprettedes Danske Livregiment.

Det er blevet nævnt, at Svend Poulsen har tjent den danske konge som drabant og kongelig tjener samt som enspænder.¹⁴ Ovennævnte redegørelse sammenholdt med Svend Poulsens levnedsløb muliggør dette, men der savnes et bekræftende kildegrundlag. Svend Poulsen tjente Christian 4. (1588-1648) i Trediveårskrigen, var under Holger Rosenkrantz i Nederlandene i 1634 og var atter under Christian 4. i Torstenssonfejden 1643-1645, siden under Frederik 3. (1648-1670) i Svenskekrigene 1657-1660 og under Christian 5. (1670-1699) i Skånske Krig 1675-1679.¹⁵ Han kan således i en periode have været enspænder og/eller stået i Drabantkorpset i slutningen af Christian 4.s regeringsperiode og/eller begyndelse af Frederik 3.s fra 1648.¹⁶

Drabantkorpsset på Christian 5.s tid (F.C. Lund 1870)

Svend Poulsens kompagni

Svend Poulsen (ca. 1610 – 1679/91) blev den 29. april 1657 ansat til at hverve et kompagni dragoner. Den 1. juni erklærede Danmark krig mod Sverige, og den 10. juni kunne Svend Poulsen stille kompagniet med en styrke på 60 mand i Helsingborg, hvor han fik overrakt fane og aflagde faneed i general Axel Urups og guvernør Holger Vinds tilstedeværelse. Herefter var kompagniet med varierende styrke aktivt i operationer mod svenskerne i Halland og Skåne, hvor bl.a. en dansk sejr pressede den svenske general Otto Stenbock ud af Halland. Senere trak den danske hær sig tilbage til Skåne, og resten af krigen var Svend Poulsen baseret i Engelholm midtvejs mellem Helsingborg og grænsen mellem Skåne og Halland. Den 28. december 1658 fik han bestalling som kaptajn.¹⁷ Den svenske hovedstyrke under Karl 10. Gustaf var imidlertid gået over isen i Langelandsbæltet og mod København. Dette resulterede i fredslutningen i Roskilde den 26. februar 1659, der fastsatte at Danmark-Norge måtte afstå Skåne, Halland, Blekinge, Tronhjem Len og Bohus Len. Svend Poulsen og hans dragoner satte herefter over til Sjælland, hvor kompagniet blev aftakket på Frederik 3.s ordre af 3. marts 1658. Sandsynligvis blev kompagniet samlet igen og muligvis suppleret af Svend Poulsen under Københavns belejring, idet krigen atter brød ud med den svenske landgang i Korsør den 7. august 1658. Ca. tre uger senere, den 27. august 1658, gav Frederik 3. en skriftlig befaling til feltmarskal Hans

Schack med ordre om at fordele Svend Poulsens soldater mellem sit eget (Schacks) regiment, Ulrich Christian Gyldenløves Regiment og Frederik Ahlefeldts regiment (Kongens Livregiment = Den Kongelige Livgarde til Fods).¹⁸ Hermed blev Den Kongelige Livgarde til Fods forstærket med en tredjedel af kaptajn Svend Poulsens kompagni, næppe over 30 mand. Svend Poulsen fik som bekendt andre opgaver på det sydlige Sjælland.

Afslutning

Der er mange minder om gøngerne.¹⁹ Her skal blot nævnes, at Hæren også husker disse gode soldater. Den danske kampvognseskadron fra Jydske Dragonregiment, der i 1994 med succes gennemførte den meget omtalte "Operation Bøllebank" i Bosnien, opererede ud fra en lille lejr – "Camp Gønge" – vest for Tuzla.²⁰

Den Kongelige Livgardes historiske relationer til gøngerne og "gøngehøvdingen" kan opsummeres således:

- Gønger (folk fra gønge herrederne) indgik i Livgarden til Fods ved oprettelsen af regimentet på befaling af 30. juni 1658.
- En tredjedel af kaptajn Svend Poulsens ("gøngehøvdingen") kompagni blev indlemmet i Livgarden til Fods på befaling af 27. august 1658.
- Forfatteren til romanen "Gøngehøvdingen", Carit Etlar, indgik som frivillig i hæren under Treårskrigen 1848-1850 og afsejlede med Livgarden til Fods fra København i 1848.

Anno MDCLX d. XVIII. Octbr.

Musketerer af Den Kongelige Livgarde til Fods (Kongens Livregiment) opstillet til sikring af tronen, mens stændernes repræsentanter kommer for at aflægge troskabseden til Kong Frederik 3 ved Arvehyldningen den 18. oktober 1660 på pladsen mellem Børsen og Københavns Slot. (Samtidig stik, Det Kongelige Bibliotek).

Livgarden fortsatte virksomheden og har i over 350 år som bærende traditioner løst to hovedopgaver: at bevogte rigets øverste, Kongehuset, og være en del af felthæren på godt og ondt i indland og i udland. Den Kongelige Livgardes tjeneste spænder således i nutiden fra Amalienborg til Afghanistan under mottoet *Pro Rege et Grege* ("For Konge og Folk").

Konkrete kildeoplysninger til Svend Poulsens tjeneste ved Hoffet som drabant og/eller enspænder, organisationshistorien for livdragonstyrken af gønger, der rykkede fra Frederiksborg til København i 1658 og Carit Etlars (Carl Brosbøll) tjeneste under Treårskrigen 1848-1850 modtages gerne ved Livgardens Historiske Samling – lg-hist01@mil.dk

Livgardens Kaserne, København - 2010-10-27

JGA

Jesper Gram-Andersen (født 1946), museumsleder, major (afskediget). Har opbygget Livgardens Historiske Samling med tilhørende arkiv og bibliotek kombineret med forfatterskab samt redaktør- undervisnings- og foredragsvirksomhed. Det militærhistoriske forfatterskab har senest udmøntet sig i udgivelsen af 6-bindes værket "Den Kongelige Livgarde 350 år 1658-2008.

PS:

Noter til artiklen kan læses separat nedenfor, men du kan også komme frem til en specifik note ved at klikke på linket oppe i brødteksten...

¹ Seneste monografi er Kim A. Wagner: Snaphanelederen Svend Poulsen – en militærhistorisk biografi, udgivet af Tøjhusmuseet 2003. Omfatter: Svend Poulsen i litteraturen. Levnedsbetegnelse af Svend Poulsen frem til Roskildefreden. Svend Poulsens aktiviteter i sommeren 1658. Den militære situation i Sydsjælland under Karl Gustav-krigene 1657-1660. Svend Poulsens virke som snaphaneleder, efteråret og vinteren 1658. Snaphanekrigen. Betydningen af snaphanernes operationer i Sydsjælland. Svend Poulsen efter Karl Gustav-krigene. Konklusion. Noter. Bilag. Litteraturliste.

² Den Kongelige Livgarde 350 år (2008), bind 3 side 58f. Gerhard Brammer: Livgarden 250 år (1908), s. 219

³ Biografiske oplysninger er fra: Sophus Bauditz i Dansk Biografisk Leksikon III (1889), s. 132f

⁴ Carl Brosbøll var sandsynligvis en af de 22 frivillige i nummer ved Livgarden til Fods. Det skulle det være muligt at finde oplysninger om ham i Den Kongelige Livgardes arkiv/Forsvarets Arkiver/Rigsarkivet.

⁵ Johannes Christensen: Gøingerne – romantik eller realisme? Kronik i Berlingske Tidende ca. 1992. I samme kronik nævnes, at "Erik Ejegod havde 300 høje smukke gøinger med i sin store rejse til Jerusalem, og da døde på Cypren, tog gøingerne tjeneste hos kejseren i Konstantinobel, som i forvejen havde mange danske i sin garde"

⁶ 200 års værket er C.L. v. Lövenskiold: Efterretninger om Den Kongelige Livgarde til Fods (1858)

⁷ Palle Rosenkrantz i Pontoppidan: Den Kongelige Livgarde I (1941), s. 234ff. Citatet fra Niels Rosenkrantz dagbog er transskriberet. Det er uvist, hvor dagbogen er i dag

⁸ Den Kongelige Livgarde 350 år – 1658-2008 (2008) bind 1, s. 24

⁹ Den Kongelige Livgarde 350 år – 1658-2008 (2008) bind 1, s. 20f

¹⁰ H.D. Scheppelern: PRO ARTE ET MARTE - "I Fred til Krig parat" – våbenhistoriske notitser i Ole Borchs rejsedagbøger (1660-1665). Vaabenhistoriske Aarbøger XXIV (1978), s. 132

¹¹ Den Kongelige Livgarde 350 år (2008), bind 1 s. 34

¹² Kim A. Wagner: Snaphanelederen Svend Poulsen – en militærhistorisk biografi, udgivet af Tøjhusmuseet 2003, s. 32f

¹³ Klaus Tolstrup Petersen: Tidligere gardeenheder. Den Kongelige Livgarde 350 år bind 1, s. 13ff

¹⁴ Bjørn Poulsen: Gøngenhøvdningen – virkelighed og litteratur, Stevns Museum 1975, s.6. Gitte Kjær: Svend Poulsen Gønge – i virkeligheden (1992), s. 9ff & 14. I.G. Becker-Larsen for Svend Gønge-Komiteén: Svend Poulsens levnedsløb (www)

¹⁵ Kim A. Wagner: Snaphanelederen Svend Poulsen – en militærhistorisk biografi. Tøjhusmuseet 2003, s.21ff

¹⁶ Drabantgardens arkiv er begrænset. Det nærmest man kommer Svend Poulsens tid her er afskrift af mønstringsrullen for Drabantgarden 1661 og 1668 (Forsvarets Arkiver, Rigsarkivet)

¹⁷ Kim A. Wagner: Snaphanelederen Svend Poulsen – en militærhistorisk biografi. Tøjhusmuseet 2003, s.26ff

¹⁸ Brammer: Livgarden 1658-1908, s. 16. Kim A. Wagner: Snaphanelederen Svend Poulsen – en militærhistorisk biografi. Tøjhusmuseet 2003, s.26ff

¹⁹ Nogle har ikke har fået så megen omtale. På Frilandsmuseet i Kongens Lyngby findes en tvillingegård fra "Göinge" i Skåne med stuehus fra slutningen af 1600-tallet. I en anden kategori kan nævnes

"Gøngemarchen" af Kai Normann Andersen med Mogens Dams inciterende tekst fra 1942. En spejdertrop i Charlottenlund under Bernstorff Division/Det Danske Spejderkorps hed "Gøngerne". En delegation fra "Svend Gønge Garden" i Præstø sendte en lykønskingsdeputation til København i forbindelse med festligholdelsen af Den Kongelige Livgardes 325 års jubilæum i 1983.

²⁰ Forsvaret: Udsendinge for fred (2006), s. 118